

วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคใต้กับสวัสดิการของรัฐด้านความมั่นคงของมนุษย์

The Way of Life of Ethnic Groups in the South and the State

Welfare on Human Security

วิสุทธิณี ธาณิรัตน์

Wisuttinee Taneerat

คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus

Email: wisuttinee.t@psu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้กลุ่มชาติพันธุ์เป็นกลุ่มบุคคลที่ถือได้ว่ามีเอกลักษณ์ และความโดดเด่นเฉพาะกลุ่ม ทั้งในด้านของความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติ ตลอดจนรูปแบบของพฤติกรรม ในกรณีของประเทศไทยถือได้ว่าเป็นดินแดนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายได้มารวมตัวกัน และสร้างอารยธรรมบนผืนแผ่นดินนี้มาอย่างยาวนาน ในส่วนของภาคใต้เองก็เช่นเดียวกัน เนื่องด้วยลักษณะทางด้านภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีเทือกเขา และยังมีพื้นที่ที่ติดกับทะเลทั้งฝั่งอันดามัน และฝั่งอ่าวไทย จึงมีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มต่างอพยพเข้ามาตั้งรกราก และตั้งถิ่นฐานอาศัยกันมาหลายชั่วอายุคน ดังนั้นการได้รับสวัสดิการของรัฐโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับด้านความมั่นคงของมนุษย์ จึงถือเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ควรได้รับ สวัสดิการของรัฐด้านความมั่นคงของมนุษย์เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานที่กลุ่มชาติพันธุ์ดังนี้

1) กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ทั้ง 3 กลุ่มนั้นมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในปัจจุบันชาวอุรักลาโว้ยและชาวมอแกนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งด้านการบริโภค ด้านการแต่งกาย ด้านการใช้ภาษาในการสื่อสาร และด้านการดำเนินชีวิต แต่ชาวมัณนิ (ชาไก) ยังคงมีวิถีการดำเนินชีวิตรูปแบบเดิม รวมทั้งด้านการใช้ภาษาในการสื่อสาร มีเพียงด้านการบริโภค และด้านการแต่งกายที่มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน

2) ส่วนสวัสดิการของรัฐด้านความมั่นคงของมนุษย์ทั้งในด้านสาธารณสุข ด้านสวัสดิการของรัฐอื่นๆ ที่กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับ พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ต่างได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่เท่าเทียมกับคนไทยทุกคน มีเพียงด้านการศึกษาเท่านั้นที่ชาวมัณนิ (ชาไก) ยังไม่ได้รับการสนับสนุนทางการศึกษาเท่าที่ควรและยังขาดโอกาสทางการศึกษา ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ได้รับการสนับสนุนทางการศึกษามากขึ้น มีการก่อตั้งโรงเรียนในเขตชุมชนเพื่อเป็นโรงเรียนให้แก่เด็กและเยาวชนของกลุ่มชาติพันธุ์ขึ้นโดยเฉพาะ

คำสำคัญ: วิถีชีวิต, กลุ่มชาติพันธุ์, สวัสดิการของรัฐ, ความมั่นคงของมนุษย์

Abstract

An ethnic group is a group of people that can be considered unique. And the prominence of a particular group in terms of thinking, beliefs, values, attitudes, as well as patterns of behavior. In the case of Thailand, it can be considered as a land where various ethnic groups have come together and build civilization on this land for a long time. In the southern part of the country is the same. Due to its geographic nature, it is a fertile area with mountains and there is an area adjacent to the entire Andaman sea and the gulf of Thailand. There are many ethnic groups that have migrated to settle and settled for many generations. Therefore, receiving state welfare, especially in relation to human security, it is a fundamental right and freedom that these ethnic groups deserve.

1) The three ethnic groups living in the south have different lifestyles, namely, the current Urak Lawoi and Moken have different lifestyles. both in consumption dress the use of language in communication And in terms of life, but the Manni people (Sakai) still have the same way of life. including the use of language in communication There is only the consumption side and the dress that has been modified to suit the current situation

2) As for the welfare of the state in terms of human security, both in public health Welfare of other states It was found that all ethnic groups have the same basic rights as all Thai people. It is only in the field of education that the Manni (Sakai) people have not received adequate educational support and lack of educational opportunities. Other ethnic groups get more educational support Schools were established in community areas as schools for children and youth of ethnic groups especially.

Keywords: Way of Life, Ethnic Groups, State Welfare, Human Security

บทนำ

ตามพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาได้ให้ความหมายคำว่า ชชาติพันธุ์ (ethnos) ว่าหมายถึง "กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณะของเชื้อชาติ และสัญชาติเข้าด้วยกัน" (โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2562) ดังนั้น สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์จึงถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่น ทั้งในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างออกไป แต่ในปัจจุบัน เนื่องด้วยความเจริญก้าวหน้าของโลกที่หมุนเวียนเปลี่ยนไป จึงส่งผลให้ลักษณะความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้น เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จนแทบจะเหลืออัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ของตนเองอยู่เพียงเล็กน้อยหรือแทบจะไม่มีเหลือเลย แต่อย่างไรก็ดี ก็ยังมีอีกหลากหลายกลุ่มที่ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงการแต่งกาย และภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร แต่ก็ยังคงมีการอนุรักษ์วิถีชีวิตของการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เอาไว้ เพื่อเป็นการให้ลูกหลานในรุ่นหลังได้ตระหนักถึงบรรพบุรุษและเชื้อสายดั้งเดิมในอดีต ดังเช่น กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งมีอยู่หลากหลายกลุ่ม อาทิ กลุ่มชาวมัณนิ (ชาวกู) แห่งเทือกเขาบรรทัด ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดตรัง พัทลุง และสตูล กลุ่มชาวอุรักลาโว้ย อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่ และกลุ่มชาวมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์ อำเภอกุระบุรี จังหวัดพังงา เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ได้มาตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทย หากพิจารณาในด้านของสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560) ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยนั้น ถือได้ว่าเป็นประเด็นที่สำคัญ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ย่อมได้รับความเท่าเทียมแก่ประชาชนคนอื่นๆ อาทิ ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการศึกษา ด้านการดำเนินชีวิต และด้านสวัสดิการของรัฐ เป็นต้น

สำหรับประเด็นเรื่องของ “ความมั่นคง” เป็นอีกมิติหนึ่งของนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ซึ่งได้ถูกบรรจุเอาไว้ใน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติภายในระยะเวลา 20 ปี” ด้วย สำหรับเรื่องความมั่นคงนั้น เกี่ยวข้องกับการมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง อย่างไรก็ตาม ในส่วนกรอบแนวคิด “ความมั่นคงของมนุษย์” (Human Security) เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิ ปลอดภัย การสนองตอบต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง (กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์, 2563)

ด้วยเหตุนี้เมื่อความมั่นคงของมนุษย์เกี่ยวข้องกับลักษณะของการที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิความปลอดภัย การสนองตอบต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน โดยจะต้องปลอดภัยจากความกลัว ปลอดภัยจากความขาดแคลนหรือต้องการ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2561) ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคนและการพัฒนาประเทศ ดังนั้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ ประกอบด้วย

ชาวมั่นนิ (ชาไก) อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ชาวอุรักลาไวย์ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และชาวมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์ อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา รวมทั้งนำเสนอสวัสดิการของรัฐด้านความมั่นคงของมนุษย์เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานที่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ได้รับ

วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

1) กลุ่มชาวมั่นนิ

สำหรับ “ชนเผ่าม่นนิ” หรือ “ชาไก” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน ถือได้ว่าเป็นกลุ่มชนพื้นเมืองที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นกลุ่มหนึ่ง นอกจากด้วยมีรูปพรรณค่อนข้างเตี้ย ผิวดำ ตาโต ผมหยิกติดหนังศีรษะ มือเท้าค่อนข้างใหญ่แล้ว วิธีการดำเนินชีวิตก็ยังเป็นที่น่าสนใจอีกด้วย โดยชาวมั่นนิมักอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มๆ กระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ ในเทือกเขาทางภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะแถบเทือกเขาบรรทัด ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ใน 3 จังหวัดของภาคใต้ ได้แก่ ตรัง พัทลุง และสตูล ในปัจจุบันคาดว่ามีความประชากรชาวชนเผ่าม่นนิที่อาศัยอยู่บริเวณแถบเทือกเขาบรรทัดประมาณ 200-250 คน โดยชาวมั่นนิมีวิถีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับผืนป่าเป็นอย่างยิ่ง เพราะชาวมั่นนิใช้ป่าเป็นแหล่งสำคัญในการตอบสนองด้านปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ ทั้งการเป็นแหล่งผลิตอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนการเป็นแหล่งรักษาโรค สำหรับเทือกเขาบรรทัดเป็นเทือกเขาที่วางตัวทอดยาวในแนวเหนือจรดใต้ แบ่งระหว่างภาคใต้ฝั่งตะวันออกและภาคใต้ฝั่งตะวันตก มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าจำนวนมาก รวมทั้งยังเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของทะเลสาบสงขลา ซึ่งอยู่ทางด้านทางทิศตะวันออกของเทือกเขานี้ ส่วนทางด้านตะวันตกก็เช่นเดียวกันยังมีลำน้ำอีกหลายสายที่มีต้นน้ำเกิดจากภูเขาในแถบนี้ แล้วจึงไหลลงสู่ทะเลอันดามัน ดังนั้น ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของเทือกเขาบรรทัดนี้เอง จึงกลายเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยสำคัญของชุมชนคนผืนป่าที่เรียกตนเองว่า “ม่นนิ”

โดยวิถีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวมั่นนินั้น มีการย้ายถิ่นฐานและยังคงเร่ร่อนอยู่ในป่า โดยสร้างที่พัก เรียกว่า “ทับ” ซึ่งมีลักษณะการสร้างแบบง่ายๆ ใช้เพียงวัสดุอุปกรณ์จากต้นไม้ ใบไม้ เถาวัลย์เท่านั้น เลือกสร้างทับในบริเวณใกล้แหล่งน้ำ และมักสร้างให้ห่างไกลจากชุมชน เพราะชาวมั่นนิชอบความสงบ ไม่ต้องการให้คนจากภายนอกเข้าไปรบกวน และประพาสชีวิตด้วยอาหารที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น เผือก มัน ผลไม้ ยอดไม้ ใบไม้ที่กินได้ทุกชนิด รวมถึงอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ที่สามารถล่าได้จากในป่า ส่วนเครื่องนุ่งห่มนั้น มีการนำใบไม้หรือเปลือกไม้มาห่อหุ้มร่างกาย และเมื่อไม่สบายก็จะนำเอาสมุนไพรมารักษาเพื่อบรรเทาอาการ ดังนั้น พื้นที่ป่าที่ชาวมั่นนิเลือกอาศัยจึงต้องมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก เพราะต้องสามารถเป็นที่พึ่งพิงให้กับชาวมั่นนิในการดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุขตามแบบวิถีชีวิตของชาวมั่นนิได้

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อป่าไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนดังเช่นในอดีต ประกอบกับการรุกรานพื้นที่ป่าจากประชาชนภายนอกมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้ในปัจจุบัน รูปแบบการดำเนินชีวิตของชาวมั่นนิน้อยๆ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในหลาย ๆ ด้าน ดังเช่น ปัจจุบันชาวมั่นนิเริ่มรู้จักการหุงข้าว และการต้มแกงที่มีวัตถุดิบและเครื่องปรุงที่หลากหลายหรือแม้กระทั่งการบริโภคอาหารสำเร็จรูป เช่น ปลากระป๋อง บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป และอาหารกระป๋อง เป็นต้น อีกทั้งชาวมั่นนิมีการลงมาซื้อของจากร้านค้าและตลาดเหมือนกลุ่มคนเมืองทั่วไปและมี

การใช้เงินในการจับจ่ายซื้อของ รวมทั้งการแต่งกายของชาวมัณีนีก็เปลี่ยนแปลงไปมีการใส่เสื้อผ้าเหมือนดังเช่นคนเมืองทั่วไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการได้รับอิทธิพลมาจากคนเมืองทำให้วิถีชีวิตของชาวมัณีนีเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัดได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นป่าเศรษฐกิจมากขึ้นสาเหตุหลักมาจากการรุกป่าพื้นที่ป่าของคนเมืองทั้งในการทำเกษตรกรรม การตัดไม้ทำลายป่า การล่าสัตว์เพื่อจำหน่าย ทำให้พื้นที่ป่าเกิดการเปลี่ยนแปลงความอุดมสมบูรณ์ ภายในป่าลดลงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวมัณีนีเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นในด้านที่อยู่อาศัยชาวมัณีนีต้องอพยพย้ายถิ่นฐานไปตามความอุดมสมบูรณ์ของป่า ในส่วนของด้านอุปโภคบริโภคชาวมัณีนีขาดหาหัวมันและล่าสัตว์ป่าได้น้อยลงทำให้ไม่เพียงพอต่อการบริโภคของชาวมัณีนี จึงทำให้ชาวมัณีนีต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคให้เหมือนกับคนเมืองมากขึ้นเพื่อความอยู่รอดของตนเองและคนในทับ (ชนม์ณภัทร เพชรรังสีและคณะ, 2562)

ภาพที่ 1 สภาพที่อยู่อาศัยของชาวมัณีนีและการแต่งกายของชาวมัณีนีในปัจจุบัน

2) กลุ่มชาวอุรักลาโว้ย

กลุ่มอุรักลาโว้ยเป็นอีกหนึ่งกลุ่มชาวเลในประเทศไทย จากทั้งหมด 3 กลุ่มที่มีประวัติความเป็นมายาวนานเช่นเดียวกัน ถือได้ว่าเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมและล่องเรือไปมาอยู่ในคาบสมุทรอันดามัน โดยกลุ่มชาติพันธุ์นี้มีวิถีชีวิตที่สัญจรและใช้ชีวิตอยู่ในท้องทะเล บ้างก็ว่ามาจากเกาะสุมาตรา บ้างก็ว่ามาจากอินโดนีเซีย นอกจากนี้ชาวอุรักลาโว้ย เป็นชาวเลที่มีภาษาพูดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ตามเกาะต่างๆ ในจังหวัดสตูล จังหวัดภูเก็ตบางส่วน และจังหวัดกระบี่ เช่น เกาะลันตา เกาะพีพี เป็นต้น มีประชากรประมาณ 6,200 คน

สำหรับความหมายของคำว่า “อุรักลาโว้ย” นั้น หมายความว่า “คนเล” ในอดีตสันนิษฐานกันว่าชาวอุรักลาโว้ยเป็นชาวเลที่เดินทางไปมาและดำรงชีพอยู่แถบด้านตะวันตกของแหลมมลายู โดยการเดินทางอาศัยเรือปราชญ์เป็นพาหนะ และใช้กาจยักหรือแฝกสำหรับมุงหลังคาทำเพิงพักชั่วคราวตามชายหาด ต่อมาจึงเริ่มตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านที่ถาวรมากขึ้นตามเกาะน้อยใหญ่และชายฝั่งทะเลอันดามัน ในส่วนของชาวอุรักลาโว้ยที่อาศัยอยู่บนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่นั้น บรรพบุรุษของชาวอุรักลาโว้ยเป็นผู้บุกเบิกและค้นพบหาดทรายขาวยาวเหยียด จนนำมาสู่การตั้งรกรากและอยู่อาศัยในเวลาต่อมา ที่พวกเขาเรียกพื้นที่แห่งนี้ว่า “ปาดัยชาตัก” หรือเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ในปัจจุบัน (นงศ์ลักษณ์ เหล่าวอ บัทเลอร์, 2561)

อย่างไรก็ดี จากสถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของพื้นที่ได้รับการพัฒนาขึ้นตามลำดับ จึงทำให้พื้นที่ดั้งเดิมบนเกาะลันตาถูกล้อมครองโดยกลุ่มคนที่อยู่ประจำที่มากขึ้น ชาวอุรักลาไวย์บ้านหัวแหลม สังกาอู๋เดิมจึงถูกผลักดันให้มาอยู่ในพื้นที่ท้ายเกาะ และด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีและสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงเสด็จเยี่ยมเกาะลันตาในช่วงปี พ.ศ. 2512 และ พ.ศ. 2516 จึงทำให้ชาวอุรักลาไวย์ได้เป็นประชากรไทยที่มีนามสกุลพระราชทาน ทรงได้พระราชทานชื่อเรียกชาวเลว่า ชาวไทยใหม่ และพระราชทานนามสกุล 2 นามสกุล ได้แก่ ทะเลลึก และช่างน้ำ ซึ่งนามสกุลเหล่านั้น ล้วนมีที่มาจากความชำนาญ หรือความผูกพันกับท้องทะเล และมาจากความถนัดในการทำมาหากินทางทะเลหรือการประมง (ปัญญาอันตามัน, 2560) และพระราชทานที่ดินทำกินแก่ชาวอุรักลาไวย์ คร้วเรือนละ 5 ไร่ บริเวณบ้านสังกาอู๋ในปัจจุบัน

ดังนั้น บ้านสังกาอู๋จึงมีความหมายถึง เหยือกปลากระเบนราหู ตามความเชื่อดั้งเดิมของชาวอุรักลาไวย์ ถือเป็นเจ้าแห่งทะเลที่นำพาพวกเขามาอยู่เกาะลันตาแห่งนี้ โดยกองหินเหยือกปลากระเบนราหูที่มีธงสีแดงปักบริเวณ อ่าวมาละ เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงที่สถิตของกระเบนราหูตัวนั้น เรียกว่า “โตะอีสักกาอู๋” ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านของชาวอุรักลาไวย์บนเกาะลันตาเกือบทั้งหมด มีเพียง 1 คร้วเรือนที่เป็นชนพื้นเมืองภาคใต้ที่เข้ามาอาศัยอยู่ร่วมด้วย สำหรับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอุรักลาไวย์นั้น ในอดีตชาวอุรักลาไวย์ดำรงชีวิตตามบรรพบุรุษมาตั้งแต่สมัยโบราณแรกเริ่มที่ได้เข้ามาอยู่ตามเกาะต่างๆ ในภาคใต้ของประเทศไทย คือ การทำประมงจับปลาตามแบบอย่างดั้งเดิม และดำเนินชีวิตอยู่อย่างกลมกลืนกับทะเลเสมือนเป็นหนึ่งเดียวกัน ใช้ชีวิตทั้งชีวิตเกี่ยวข้องกับผูกพันกับท้องทะเล อาหารหลักที่พวกเขารับประทานก็ล้วนเป็นสิ่งมีชีวิตที่สามารถหาได้ในทะเลทั้งสิ้น อีกทั้งพวกเขามีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในการแต่งกายแบบชาวเล ผู้หญิงสวมใส่ผ้าถุงหรือผ้าโสร่ง ส่วนผู้ชายสวมผ้าขาวม้าบ้าง สวมกางเกงเล ไม่ใส่เสื้อ โดยการแต่งกายได้รับอิทธิพลมาจากการแต่งกายแบบรองเง็ง พวกเขามีความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ การทำพิธีที่เกี่ยวข้องกับการบูชาผี และเจ้าแห่งท้องทะเล เป็นสิ่งที่โดดเด่นอีกอย่างหนึ่งของชาวเลหรือชาวอุรักลาไวย์

ในปัจจุบันวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอุรักลาไวย์ ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริโภค นอกจากบริโภคอาหารที่มาจากทะเล เริ่มมีการรับประทานอาหารอย่างอื่นมากขึ้น สามารถพูดภาษาใต้ได้ และสื่อสารกับชาวบ้านได้เข้าใจ การแต่งกายเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในรุ่นลูกหลานที่เริ่มเข้ามาทำมาหากินในตัวเมืองของอำเภอเกาะลันตา รวมทั้งการแต่งตัวเป็นไปตามกระแสของยุคสมัย คล้ายคลึงกับวัยรุ่นในยุคปัจจุบัน แต่ยังคงสังเกตได้ว่าเป็นชาวอุรักลาไวย์ ด้วยรูปร่าง หน้าตา สีผิว ที่ยังคงเอกลักษณ์ของพวกเขายู่ เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วชาวอุรักลาไวย์มักจะแต่งงานกันเองในกลุ่มของตนและอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันเป็นกลุ่มๆ ไม่ออกไปเรือนไปอยู่ที่อื่น แต่สิ่งหนึ่งที่ยังคงอยู่และไม่เลือนหายไป คือ ความเชื่อจากบรรพบุรุษ พิธีกรรมต่างๆ ยังคงดำเนินขึ้นในทุกๆ ปี เป็นดังเช่นเดิมเสมอมา (ฐิตารีย์ บุญเรือง และคณะ, 2563)

ภาพที่ 2 การประกอบอาชีพประมงของชาวอุรกลาไวย์และชาวอุรกลาไวย์

3) กลุ่มชาวมอแกน

กลุ่มมอแกน เป็นอีกหนึ่งกลุ่มชาวเลที่อาศัยอยู่ในจังหวัดแถบฝั่งอันดามันทางภาคใต้ตอนบน ได้แก่ พังงา ภูเก็ต ระนอง มีวัฒนธรรมทางดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่ม ชาวมอแกนมีวิถีชีวิตโดยการโยกย้ายหมุนเวียนเปลี่ยนที่อยู่ไปเรื่อยๆ เมื่อพวกเขาารู้สึกว่าถูกรุกล้ำพื้นที่และความเป็นส่วนตัว ซึ่งปัจจุบันพวกเขาอาศัยอยู่ตามเกาะต่างๆ ในฝั่งอันดามัน เช่น เกาะเหลา เกาะสินไห เกาะช้าง และเกาะพยาม ในจังหวัดระนอง หมู่เกาะสุรินทร์ในจังหวัดพังงา และบางส่วนอาศัยอยู่ในบ้านราไวย์ จังหวัดภูเก็ต มีประชากรประมาณ 2,100 คน

สำหรับกลุ่มชาวมอแกนที่อาศัยอยู่บริเวณอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา ได้ตั้งรกรากอยู่ในพื้นที่แห่งนี้มาเป็นระยะเวลานานก่อนจะประกาศตั้งเป็นเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ชาวมอแกนเป็นชุมชนชาวเลที่มีนิสัยรักอิสระ ดำเนินชีวิตด้วยหลักการง่ายๆ เคารพต่อบรรพบุรุษ ฝึสางเทวดาที่ปกป้องรักษาป่าไม้และท้องทะเลตลอดมา ในอดีตชาวมอแกนมีการสร้างบ้านเรือน โดยรอบหมู่เกาะสุรินทร์ มีการแยกย้ายมาระหว่างอ่าวต่าง ๆ ตามความเหมาะสม แต่ต่อมาเมื่อมีเหตุการณ์พิบัติภัยคลื่นยักษ์สึนามิในวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2547 ส่งผลให้บ้านเรือนของชาวมอแกนโดยรอบเกาะสุรินทร์ถูกทำลายลง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความช่วยเหลือโดยมีการสร้างบ้านให้และรวบรวมชาวมอแกนที่อยู่อาศัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ทั้งหมดให้มาอยู่ในบริเวณเดียวกัน ณ อ่าวบอนใหญ่ เกาะสุรินทร์ วิถีชีวิตของมอแกนนั้นผูกพันอยู่กับเรือมาตั้งแต่อดีต เพราะยังชีพด้วยการหา กุ้ง หอย ปู ปลา มาเป็นอาหารและนำไปแลกกับสิ่งของเครื่องใช้ที่ต้องการ เมื่อถึงฤดูมรสุมก็จะหลบคลื่นลมขึ้นไปพักตามชายหาดหรือเกาะต่าง ๆ เมื่อหมดฤดูมรสุมก็ออกเร่ร่อนใช้ชีวิต อยู่ในท้องทะเลเหมือนเดิม และด้วยเหตุที่ชาวมอแกนมีความผูกพันอยู่กับเรือและทะเลตั้งแต่เด็ก จึงมีความสามารถในการดำน้ำได้เป็นเวลานาน เพื่อหาสัตว์ทะเลโดยอาศัยเพียงชนกสำหรับแทงปลาเท่านั้น

ในส่วนของการสื่อสาร ชาวมอแกนจะมีภาษาพูดเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ซึ่งก็คือภาษาพูดที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน ไม่มีภาษาเขียนเป็นหลัก และจะมีพิธีประจำปีที่สำคัญ คือ การฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษ (เหนียะเอนหล่อโง) โดยจะจัดขึ้นในเดือนห้าทางจันทรคติ ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนฤดูกาล สำหรับพิธีกรรมนี้ถือได้

ว่าเป็นพิธีสำคัญที่ชาวมอแกนจะหยุดการออกทะเลไปไกลๆ เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในพิธีฉลองดังกล่าว ในงานพิธีจะมีการเข้าทรง เสี่ยงทาย เช่นไหว้วิญญาณ การเล่นดนตรีและร้องรำทำเพลง บางครั้งมีการลอยเรือกำบังจำลอง ซึ่งถือว่าเป็นการลอยความทุกข์และโรคภัยไข้เจ็บให้พ้นจากครอบครัวและชุมชน สำหรับอัตลักษณ์ของชาวมอแกนที่โดดเด่นและยังคงอยู่ คือ ความเชี่ยวชาญในการดูคลื่นลม ดูดาว นอกจากพิธีกรรมนี้แล้ว ชาวมอแกนยังมีประเพณีที่ยังคงสืบทอดกันอยู่ คือ พิธีลอยเรือ ประเพณีผีตาโชน ประเพณีการแต่งงาน การคลอดบุตร การทำศพ รวมไปถึงประเพณีสงกรานต์

อย่างไรก็ตาม วิถีชีวิตของชาวมอแกนได้มีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมในปัจจุบันมากขึ้น โดยชาวมอแกนรุ่นใหม่สามารถที่จะสื่อสารเป็นภาษาไทยได้มากกว่าชาวมอแกนรุ่นเก่า และเริ่มมีการรับวัฒนธรรมใหม่ๆ เข้ามาด้วย วัยหนุ่มสาวเข้าไปทำงานบนฝั่งและเริ่มมีการแต่งตัวคล้ายคนบนฝั่งมากขึ้นจากเมื่อก่อนเพื่อปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ชาวมอแกนรุ่นเก่าจะมีการรักษาวัฒนธรรมประเพณีไว้อย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้สูงอายุ เพราะพวกเขายังคงยึดติดกับความเชื่อแบบเดิมๆ ต่างกับชาวมอแกนรุ่นใหม่ที่ทำให้ความสนใจกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ชุมชนเมืองอาจเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบทำให้วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ของชาวมอแกน ค่อยๆ ที่จะเลือนหายไปจากเดิม

นอกจากนี้ ในด้านการประกอบอาชีพในช่วงท่องเที่ยวมีชาวมอแกนในหมู่เกาะสุรินทร์หลายครอบครัวมีรายได้จากการทำงานเป็นลูกจ้างของอุทยานและเอกชนในพื้นที่ เช่น ขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้ชาวมอแกนมีอาชีพในการสร้างรายได้และนำไปใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ส่งผลให้ชาวมอแกนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีเครื่องใช้ไฟฟ้าและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ส่วนในช่วงมรสุมจะออกหาปลาและทำอาหารบนเกาะกินกันเอง แต่ทั้งนี้ก็ยังมียาชาวมอแกนบางกลุ่มยังคงมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ด้วยการหาเลี้ยงชีพด้วยตนเองในการทำประมง เช่น การแทงปลา หาทอย จับปู อยู่กับธรรมชาติ ซึ่งชาวมอแกนจะอาศัยอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง ชาวมอแกนจะอพยพบ่อยมากไม่ค่อยอาศัยอยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง มีอาชีพหลักคือการทำประมงและหาสัตว์ป่าในการเลี้ยงชีพ ซึ่งปัจจุบันได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ กับชาวมอแกนมากขึ้น เช่น ที่อยู่อาศัย อาชีพ (ขุสิพร ขุนเศรษฐ์และคณะ, 2563)

ภาพที่ 3 การดำเนินชีวิตของชาวมอแกน และชาวมอแกนในปัจจุบัน

ความมั่นคงของมนุษย์

ในส่วนของกรอบทางด้านความมั่นคงของมนุษย์นั้น ประกอบด้วย ความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 4 มิติ ตามแนวทาง ดังนี้

มิติที่ 1) ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้ ประกอบด้วย (1) การได้ทำงานที่มั่นคง และมีความสุขหรือพอใจในงาน (2) การมีรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว (3) มีเงินออมที่พอเพียงสำหรับอนาคต (4) ปราศจากหนี้สินที่ไม่สร้างผลิตผล

มิติที่ 2) ความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว ประกอบด้วย (1) ความรักใคร่ปรองดอง (2) ความรับผิดชอบและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ (3) การเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน (4) การไม่ใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ

มิติที่ 3) ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพอนามัย ประกอบด้วย (1) การมีสุขภาพกายที่ดี (2) การมีสุขภาพจิตที่ดี (3) การมีหลักประกันด้านสุขภาพอนามัยอย่างเท่าเทียมและพอเพียง (4) ประชากรไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยทางกายและจิต (5) การปฏิบัติตนที่มีส่วนส่งเสริมสุขภาพกายและจิต

มิติที่ 4) ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการศึกษา ประกอบด้วย (1) ประชากรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม (2) การมีการศึกษาที่พอเพียงต่อการครองชีพ (3) การได้รับการศึกษา และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์, 2563)

ซึ่งจะเห็นได้ว่า มิติทางด้านความมั่นคงของมนุษย์นั้นเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตของมนุษย์ในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยด้วยแล้ว เรื่องความมั่นคงของมนุษย์ยังเป็นอีกประเด็นที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้คนไทยได้มีคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานที่ดีมากยิ่งขึ้น ดังนั้น เรื่องของความมั่นคงของมนุษย์ จึงเป็นอีกหนึ่งเรื่องที่ได้มีการกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของประเทศไทยที่จะต้องมีการแก้ไขปัญหาให้บรรเทาเบาบางลงมากที่สุด โดยหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคงประชาชนมีความสุขเน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, 2563)

สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน (2560) ได้ระบุถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้หลายมาตราด้วยกัน ดังเช่น ในมาตรา 4 นั้นระบุว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” และโดยเฉพาะในหมวดที่ 3 ซึ่งเป็นหมวดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตั้งแต่มาตราที่ 25 จนถึงมาตราที่ 49 ที่ได้ระบุเกี่ยวกับขอบเขตด้านสิทธิและเสรีภาพเอาไว้หลายประการ อาทิ การมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐในกรณีได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาจากบุคคลอื่น ได้รับสิทธิเท่าเทียมกันทางเพศ การมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การไม่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้วยเรื่อง

ของถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง รวมถึงการมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

สำหรับสิทธิมนุษยชน (Human Rights) นั้น หมายถึง สิทธิที่มีตามธรรมชาติ ซึ่งติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด โดยมีความเป็นสากลและมีการรองรับไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหรือกติกาอนุสัญญาข้อตกลงต่างๆ ระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ทุกประเทศทั่วโลกให้การรับรอง (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2562) ดังนั้น สิทธิมนุษยชนจึงถือได้ว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับ ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้จัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขึ้น (United Nations Universal Declaration of Human Rights - UDHR) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศสมาชิกได้ใช้เป็นแนวทางในการคุ้มครองดูแลสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองประเทศของตน สามารถจัดแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ สิทธิมนุษยชนเบื้องต้น (ข้อที่ 1-3) สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ข้อที่ 4-23) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ข้อที่ 24-27) หน้าที่ความรับผิดชอบของทุกคนต่อระเบียบสังคม และการรับรองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานระหว่างประเทศ (ข้อที่ 28-30) (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2563)

สวัสดิการของรัฐด้านความมั่นคงของมนุษย์

ในด้านสวัสดิการของรัฐตามสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพที่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ได้รับนั้น หากพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย สามารถแบ่งเป็น 3 ด้านที่สำคัญ ดังนี้

1) ด้านสาธารณสุข

ในส่วนของกลุ่มชาวมัณิ ปัจจุบันชาวมัณิได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลที่เท่าเทียมกับคนเมืองทั่วไป โดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้กำหนดให้ชาวมัณิสามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลฟรีในเขต 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา พัทลุง ตรัง และสตูล ซึ่งสามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลฟรี ทั้งผู้ที่มีบัตรประจำตัวประชาชนและไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในโรงพยาบาลของรัฐและมีสิทธิในการรับวัคซีน มีสิทธิฝากครรภ์ มีสิทธิทำคลอด และมีสิทธิวางแผนครอบครัว อีกทั้งชาวมัณิทุกคนมีสิทธิในการรับการรักษาพยาบาล มีสิทธิในการรักษา ส่งเสริม ป้องกัน ฟื้นฟู เหมือนกับคนทั่วไป แต่ปัญหาในอดีต พบว่าชาวมัณิไม่สามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลได้เพราะชาวมัณิไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนเนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า เป็นคนไทยหรือคนต่างด้าวและเมื่อเกิดโรคภัยไข้เจ็บจะต้องเสียค่ารักษาพยาบาลรวมถึงเสียค่าคนดูแลหรือคนรับผิดชอบ แต่ต่อมาเมื่อมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ส่งผลให้ชาวมัณิได้รับสิทธิและเสรีภาพด้านการรักษาพยาบาลอย่างเท่าเทียมกับคนไทยจึงจะได้รับอย่างเท่าเทียม

สำหรับกลุ่มชาวอุรักลาโว้ย ในปัจจุบันชาวอุรักลาโว้ยได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลที่เท่าเทียมกับคนไทยทุกคน โดยสามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลได้ตามโรงพยาบาลรัฐที่มีบัตรประจำตัวประชาชนของตนเอง ในอดีตชาวอุรักลาโว้ยไม่สามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลได้เนื่องจากพวกเขาไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน แต่

เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความช่วยเหลือส่งผลให้ชาวอุรุกรลาไว้อยู่ได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาล เหมือนอย่างที่ประชาชนคนไทยควรได้รับ รวมทั้งเมื่อได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาล ก็ย่อมได้รับสิทธิอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาล ได้แก่ สิทธิฝากท้อง สิทธิทำคลอด เป็นต้น เมื่ออุ้มท้องมารดามีสิทธิในการฝากท้องได้ในโรงพยาบาลรัฐตามสิทธิของตนเองในบัตรประชาชนได้

ในปัจจุบันชาวมอแกนได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ โดยหนึ่งในนั้นมีแผนด้านสุขภาพอนามัยและการสาธารณสุข จึงทำให้ชาวมอแกนสามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลได้ตามโรงพยาบาลรัฐได้ และจะได้รับการดูแลรักษาเหมือนคนไทยทั่วไปเช่นกัน แต่ชาวมอแกนเองก็ยังคงมีความเชื่อแบบดั้งเดิม คือ การเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วิญญาณบรรพบุรุษ และวิญญาณต่างๆ ในธรรมชาติ ดังนั้น สำหรับชาวมอแกนรุ่นเก่าเมื่อถึงยามเจ็บป่วยจะใช้พืชสมุนไพรในการรักษา และมีโต๊ะหมอเพื่อมาเข้าทรงและเช่นไหว้ทำพิธี นอกจากนี้ เมื่อมีการเสียชีวิต ชาวมอแกนจะใช้การฝังศพ ส่วนหากมีการคลอดบุตรของชาวมอแกนจะมีการทำคลอดด้วยหมอต้าแย ดังนั้น ชาวมอแกนจึงยังคงใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมในการรักษามากกว่าการแพทย์แผนปัจจุบันถึงแม้จะมีสิทธิในการรักษาก็ตาม

2) ด้านการศึกษา

ในส่วนของการศึกษานั้น ชาวมันนียังไม่ได้รับการสนับสนุนทางการศึกษาเท่าที่ควรและยังขาดโอกาสทางการศึกษา โดยมีสาเหตุจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น กลุ่มคนเมืองมีมุมมองความคิดที่ว่าชาวมันนียังไม่ใช่มนุษย์ทำให้มีการเหยียดสีผิว มีการล้อเลียน รวมทั้งด้วยรูปพรรณสัณฐาน และลักษณะหน้าตาท่าทางของชาวมันนียังมีความโดดเด่น แตกต่างจากชาวเมืองอย่างชัดเจน จึงส่งผลให้ชาวมันนียังไม่กล้าที่จะเข้าไปเรียนร่วมกับคนเมือง เพราะ กลัวคนเมืองมองว่าเป็นตัวประหลาด อีกทั้งยังไม่มีหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนทางด้านการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ชาวมันนียังคงยังไม่เปิดรับโอกาสทางการศึกษาเท่าที่ควรด้วยเพราะชาวมันนียังไม่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่อดีต จึงทำให้ชาวมันนียังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษา เพราะชาวมันนียังดำเนินชีวิตอยู่ในป่าทำให้ไม่มีความต้องการและไม่ได้ เล็งเห็นถึงความจำเป็นของการศึกษา รวมถึงไม่มีกฎหมายที่บัญญัติไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในเรื่องของการศึกษาว่าต้องมีการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับใดและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาไม่ได้ให้การสนับสนุนในด้านนี้เท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันพบว่ามียุคคนเมืองบางส่วนเข้าไปให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษาแก่ชาวมันนียากยิ่งขึ้น โดยการเปิดโรงเรียนภูบรรทัดให้แก่ชาวมันนียกจากชาวบ้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องและยังได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ที่มีจิตอาสาในการเข้าไปสอนหนังสือ ทำให้ชาวมันนียังเริ่มอ่านออกเขียนได้และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้พอสมควร

สำหรับกลุ่มชาวอุรุกรลาไว้อยู่ ปัจจุบันเด็กที่เป็นลูกหลานของชาวอุรุกรลาไว้อยู่เริ่มได้รับการสนับสนุนทางการศึกษามากขึ้น มีการก่อตั้งโรงเรียนในเขตชุมชนสงก้าอู่ เป็นโรงเรียนพิเศษสำหรับเด็กๆ ชาวอุรุกรลาไว้อยู่ โดยเฉพาะ เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นมัธยมปลาย และมีชาวอุรุกรลาไว้อยู่ที่ได้ไปศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีจนจบการศึกษา จำนวน 2 คน ซึ่งในอนาคตคาดว่าจะมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น

กลุ่มชาวมอแกนในปัจจุบันได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น โดยมีหน่วยงานได้เข้ามาจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับชาวมอแกน ซึ่งส่งผลทำให้ลูกหลานชาวมอแกนรุ่นใหม่ได้

เรียนหนังสือมากขึ้น และสามารถที่จะสื่อสารเป็นภาษาไทยได้มากกว่าชาวมอแกนรุ่นเก่า รวมทั้งมีชาวมอแกนหลายครอบครัวได้เข้ามาทำงานเป็นพนักงานของอุทยาน จึงทำให้ชาวมอแกนรุ่นใหม่เริ่มเห็นถึงความสำคัญของการศึกษามากขึ้นด้วยเช่นกัน

3) สวัสดิการของรัฐด้านอื่นๆ

ชาวมันนิได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการต่อสู้ เรื่อง สวัสดิการของรัฐ เพื่อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพให้กับตนเอง จนในปัจจุบันชาวมันนิได้รับสิทธิมนุษยชนและสิทธิ เสรีภาพด้านสวัสดิการของรัฐเท่าเทียมกันกับคนเมือง โดยชาวมันนิมีบัตรประจำตัวประชาชนทำให้ชาวมันนิได้รับสิทธิ และสวัสดิการขั้นพื้นฐานต่างๆ จากภาครัฐ ได้แก่ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพผู้พิการ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวทำให้ชาวมันนิมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่มีผลต่อการดำรงชีวิต ทำให้ชาวมันนิมีเงินในการเลี้ยงชีพทั้งการซื้อข้าวสารอาหารแห้ง หรือแม้กระทั่งการซื้อผัก ซื้อหมู ซื้อปลาในตลาด ทำให้สิทธิและเสรีภาพด้านสวัสดิการของรัฐมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของชาวมันนิในปัจจุบันเป็นอย่างมาก และถือได้ว่าภาครัฐได้เข้ามาดูแลสิทธิในด้านสวัสดิการของรัฐแก่ชาวมันนิได้อย่างครบถ้วน

สำหรับกลุ่มชาวอุรักลาโว้ย เมื่อได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ก็ส่งผลให้ได้รับสวัสดิการของรัฐด้านอื่นๆ เพิ่มเติมมากขึ้นตามไปด้วย อาทิ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ชาวอุรักลาโว้ยเริ่มได้รับหลังจากที่มีบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งผู้สูงอายุชาวอุรักลาโว้ยก็ได้รับสวัสดิการเทียบเท่ากับคนไทยทุกคนทางเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่ ได้เข้ามาพูดคุยและช่วยเหลือเสมอตามที่ชาวอุรักลาโว้ยต้องการ โดยการได้รับสิทธินั้นทำให้พวกเขามีเงินสำหรับไว้ยังชีพในการดำรงชีวิต ส่วนสิทธิทางการเมืองในการเลือกตั้ง เมื่อมีการเลือกตั้งเกิดขึ้น ชาวอุรักลาโว้ยก็ได้เลือกตั้ง มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองเหมือนดังเช่นคนไทยทั่วไป นอกจากนี้ ในส่วนของสิทธิในการร้องทุกข์ ฟ้องคดีที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นไปตามบริบทในสังคมทั่วไป ชาวอุรักลาโว้ยสามารถร้องทุกข์ได้อย่างที่คนทั่วไปกระทำกัน แต่เนื่องจากพวกเขากลุ่มคนที่มักจะไม่ว่างเกี่ยวกับคน เป็นกลุ่มคนที่ขี้อาย จึงมักจะปรึกษาตนเองมากกว่าที่จะเข้ามาแจ้งต่อภาครัฐ

กลุ่มชาวมอแกนในปัจจุบันได้รับสวัสดิการจากรัฐด้านต่างๆ มากยิ่งขึ้น รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการส่งเสริมด้านอาชีพและรายได้ และด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อีกด้วย จึงทำให้ชาวมอแกนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งส่งผลให้ชาวมอแกนบางส่วนไม่ใช้ชีวิตเร่ร่อนในทะเลเหมือนดังเช่นในอดีต แต่ในปัจจุบันกลับมีการตั้งรกรากอยู่เป็นหลักแหล่งเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ก็ยังมีชาวมอแกนบางส่วนที่ยังคงรักษาวิถีชีวิตแบบเดิมอยู่ โดยมีการอาศัยไม่เป็นหลักแหล่ง มีการย้ายที่อยู่ไปเรื่อยๆ

บทสรุป

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าในปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้จะได้รับสิทธิและเสรีภาพอันพึงมีจากภาครัฐมากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันการช่วยเหลือดังกล่าวก็เปรียบเสมือนกับ “เหรียญที่มีสองด้าน” ที่อาจจะเข้าไปทำลายวิถีชีวิตดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่บ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์และตัวตนของกลุ่มคนดังกล่าวจนหมดสิ้นไปได้เช่นกัน จนในอนาคตอาจจะมีชื่อ “กลุ่มชาติพันธุ์” ที่อยู่เพียงในพิพิธภัณฑ์ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การที่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ได้รับบริการสาธารณะจากรัฐ ซึ่งเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นด้านการสาธารณสุข ด้านการศึกษา และสวัสดิการด้านอื่นๆ ของรัฐแล้วนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องอาจจำเป็นต้องพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาเพิ่มเติมเข้าไปด้วย เนื่องจากประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่มีคุณค่าต่อกลุ่มชาติพันธุ์เองและรวมทั้งยังเป็นมรดกให้ประชาชนชนรุ่นหลังได้ศึกษาได้อีกด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้น การกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ภาครัฐจะต้องมีการพิจารณาให้ถี่ถ้วนและต้องมีการไตร่ตรองให้รอบคอบในหลายประเด็น

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). **กรอบแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์**. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.m-society.go.th>.
- กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช. (2544). **นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2561). **ความมั่นคงของมนุษย์**. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2563, จาก http://www.mfa.go.th/thai_inter_org/th.
- _____. (2563). **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน**. สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2563, จาก <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>
- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2560). **Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2563. จาก <https://www.nstda.or.th>.
- โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2562). สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2563. จาก <http://saranukromthai.or.th>.
- ชูลีพร ขุนเศรษฐ์, ธนภรณ์ ธีระผะลิกะ, พิมพ์วิไล เดชอรัญ, เพลินจิตร มณีรัตน์, ภัทรนันท์ ปิ่นสุวรรณ, และวิสุทธิณี ธานีรัตน์. (2563). **วิถีชีวิตและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวมอแกน เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา** (รายงานการวิจัย). ตรัง: คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง.
- ชนมณัฏฐ์ เพชรรังษี, นุศรา เฟ็งบุญ, วศินต์ แก้วธวัชวิเศษ, สลิลา แก้วบุตร, สิริภรณ์ ฉายห้อง, สศิยา นกเกตู, และวิสุทธิณี ธานีรัตน์. (2562). **มันนิ(ชาไก) ชุมชนคนผืนป่าแห่งเทือกเขาบรรทัด** (รายงานการวิจัย). ตรัง : คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง.
- จิตตารีย์ บุญเรือง, จิรัญญา คงนอก, กรวรรณ หนูประสิทธิ์, เสาวณีย์ ชัยสุวรรณ, คาอุลิน ชัยสงคราม, และวิสุทธิณี ธานีรัตน์. (2563). **วิถีเผ่าชนคนทะเล อูรักลาโว้ย** (รายงานการวิจัย). ตรัง: คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง.
- นงค์ลักษณ์ เหล่าวอ บัทเลอร์. (2561). **อูรักลาโว้ยจากผู้บุกเบิกกลายเป็นอื่น**, *RUSAMILAE JOURNAL*, 39(1), 13-18.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2562). **หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ปัญญาอันดามัน. (2560). **ชุมชนโต๊ะบาหลิว**, สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2563, จาก <http://panyaandaman.com/index/dataknowledge?id=292>
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2563). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 135 ตอนที่ 82ก, ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2561, น.1-71.